

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Πρόλογος</i>	11
I Γλωσσική χειραφέτηση, προτυποποίηση και εθνικές γλώσσες	23
1.1 Το πρότυπο των δυτικοευρωπαϊκών γλωσσών	23
1.2 Η νέα ελληνική	46
2 Η διγλωσσική κληρονομιά	69
2.1 Εισαγωγικά	69
2.2 Κοινωνική διγλωσσία στην κλασική Αρχαιότητα;	74
2.2.1 Η «φωνολογική διγλωσσία»	74
2.2.2 «Κοινωνική διγλωσσία» και «δημώδης» γλώσσα στην κλασική Αθήνα	81
2.3 Διγλωσσία των κοινωνικών ελίτ στην ύστερη Αρχαιότητα και στον Μεσαίωνα	90
2.3.1 Τα διαφορετικά κοινωνικοπολιτισμικά και κοινωνιογλωσσολογικά δεδομένα	92
2.3.2 Γλωσσικο-ιδεολογική αλληλεπίδραση και η παρουσία/απουσία της Υ-ποικιλίας	100
2.3.3 Γλωσσική απόσταση (Abstand)	110
2.3.4 Παράρτημα 1: Διακριτές ποικιλίες στην ελληνική	118
2.4 Διγλωσσία των εγγράμματων ελίτ και διγλωσσία του γραπτού λόγου κατά τη βυζαντινή περίοδο	122
2.4.1 Οι όροι «επίπεδο ύφους», «ύφος» και η σχέση μεταξύ προφορικών και γραπτών ποικιλιών	123
2.4.1.1 Επίπεδο ύφους/Register	130
2.4.1.2 Ύφος/Style	137

2.4.2	Διγλωσσία του γραπτού λόγου, η σχέση των ποικιλιών μεταξύ τους και η λεγόμενη Χ-ποικιλία της βυζαντινής γραμματείας	142
3	Νεοελληνική κοινωνική διγλωσσία: απόπειρα περιοδολόγησης	155
4	Η περίοδος από το 1783 έως το 1830	161
4.1	Τα δεδομένα	161
4.1.1	Εγγραμματισμός	163
4.1.2	Γεωγραφική διασπορά. Κέντρο και περιφέρεια;	169
4.1.3	Κοινωνικοπολιτικό θεσμικό πλαίσιο και γλωσσική πολιτική	171
4.2	Η κατανομή των γραπτών ποικιλιών στη λογοτεχνία και στον μη αφηγηματικό πεζό λόγο	175
4.2.1	Η γλώσσα της λογοτεχνίας	177
4.2.2	Μη αφηγηματικός πεζός λόγος	189
4.2.2.1	Επιστολογραφία	200
4.3	Όψεις του γλωσσικού διαλόγου και η πρόσληψη της Χ ως ισοδύναμης/ισότιμης ποικιλίας	209
4.3.1	Κοινωνική διαστρωμάτωση και λειτουργική ποικιλότητα: Η κατανομή των γραπτών ποικιλιών στον Παναγιώτη Κοδρικά	210
4.3.2	Η αρχαία και η νέα ελληνική ως «γλώσσες απόκλισης» (Abstand-languages) και η πρόσληψη της Χ ως ισοδύναμης/ισότιμης ποικιλίας από τον Δημήτριο Καταρτζή	227
4.4	Διγλωσσία των εγγράμματων ελίτ, γλωσσικός προγραμματισμός και (προ)τυποποίηση	237
5	Η περίοδος από το 1830 έως το 1880	243
5.1	Εισαγωγικά	243
5.2	Η κατανομή των γραπτών ποικιλιών στα πεδία του τύπου, της διοίκησης, της εκπαίδευσης, της λογοτεχνίας και της επιστήμης	246

5.2.1	Η γλώσσα του τύπου και η (ανα)μετάδοση της Υ	246
5.2.2	Η γλώσσα της διοίκησης	255
5.2.3	Το εκπαιδευτικό σύστημα και η σχολική γλώσσα	259
5.2.4	Η λογοτεχνία / λογοτεχνική γλώσσα και η πρόσληψη της ως εθνικής λογοτεχνίας / γλώσσας	270
5.2.5	Η γλώσσα της ποίησης	280
5.2.6	Παράρτημα 2: Όψεις του γλωσσικού διαλόγου. Η Νέα Σχολή του Παναγιώτη Σούτσου και τα Σούτσεια του Κωνσταντίνου Ασώπιου	289
5.2.7	Αφηγηματική και μη αφηγηματική πεζογραφία	293
5.2.7.1	Η μη αφηγηματική πεζογραφία στην Επτανησιακή Σχολή	295
5.2.7.2	Η αφηγηματική πεζογραφία στο Βασίλειο της Ελλάδας	307
5.3	Εξωγλωσσικές παράμετροι και το γενικότερο ιδεολογικό κλίμα	321
5.3.1	Η συρρίκνωση του διαφωτιστικού πνεύματος και η «αποκατάσταση» της Εκκλησίας στο νεοσύστατο κράτος	322
5.3.2	Φιλελληνισμός και βαυαροκρατία	334
5.3.3	Ο Φαλμεράυερ και η αναζήτηση του ιστορισμού και της εθνικής ταυτότητας	335
5.3.4	Κλασικισμός, ρομαντισμός και Δυτική Ευρώπη	339
5.4	Κοινωνική διγλωσσία, γλωσσικός προγραμματισμός και προτυποποίηση	344
6	Η περίοδος από το 1880 ως το 1941	351
6.1	Κοινωνική διγλωσσία	351
6.2	Τα κοινωνικοπολιτικά δεδομένα	353
6.3	Ο δημοτικισμός και η άνοδος της δημοτικής	360
6.4	Η κοινωνική λειτουργία και η ιδεολογική πολυσημία των διγλωσσικών ποικιλιών	370
6.4.1	Η δημοτική ως Χ-ποικιλία	370
6.4.2	Η καθαρεύουσα ως Υ-ποικιλία	379
6.5	Γλωσσική συμπεριφορά και ασυμμετρία μεταξύ langue και parole	399
6.6	Η εδραίωση της δημοτικής: η άρση του γλωσσικού στίγματος	413

6.6.1	Διεύρυνση (elaboration, Ausbau)	416
6.6.1.1	Η δομική/ συστημική ανομοιογένεια των διγλωσσικών ποικιλιών	416
6.6.1.2	Η διεύρυνση (καλλιέργεια) της δημώδους γραπτής/ πρότυπης δημοτικής	423
6.6.2	Γλωσσική απόσταση και αλληλεπίδραση των ποικιλιών	430
6.6.2.1	Γλωσσική αλληλεπίδραση: η λεγόμενη «τρίτη» δημοτική και η κοινή νεοελληνική	430
6.6.2.2	Η «καθαρεύουσα του φαίνεσθαι»	442
6.6.2.3	Ο Κοραής, η (αρχαΐζουσα) κοινή του Νεοελληνικού Διαφωτισμού και η καθαρεύουσα	451
6.7	Κοινωνική διγλωσσία, γλωσσικός προγραμματισμός και προτυποποίηση	461
6.7.1	Κοινωνική διγλωσσία	461
6.7.2	Γλωσσικός προγραμματισμός και προτυποποίηση	469
6.8	Παράρτημα 3: Πρόσληψη και ιδεολογικοποίηση του όρου «διγλωσσία» στην Ελλάδα	472
	Επίλογος	481
	<i>Κατάλογος γραφημάτων και πινάκων</i>	491
	<i>Γλωσσάριο όρων</i>	493
	<i>Βιβλιογραφία</i>	501
	<i>Ενρετήριο</i>	531